

Megbomlott-e a kultúrvilág egysége ?

Írta Dr. GIESSWEIN SANDOR.

Nehezen igazodik el a lapok olvasója, nemcsak minálunk, hanem talán még inkább a külföldön, két humánus törekvésnek a sorsa fölött, bár e mozgalmak az egész kultúrvilágot érdeklik. De mindakettőben egy szó fordul elő, melyet, mint legutóbbi országgyűlési tárgyalásainkból is láttuk, mi minden szégyen és kár nélkül ejthetünk ki, — de a melyről a francia hadügyminiszter mégis nemrégiben így szólott: »Aki a béke szót kiejti, azt rossz állampolgárnak tekintjük.«

Semmi okunk sincs, hogy mi így gondolkozzunk és beszéljünk, — sőt mi, mint a győzelem birtokosai kötelességünknek is tartjuk a békéről, és pedig mint tartós békéről beszélni.

Egyre azonban el lehet készülve mindenki, aki a béke szót ajkára vagy tollára veszi, arra t. i. hogy az egyik oldalról, talán mindkét oldalról is félre fogják magyarázni. Nem tesz semmit. Én magam is úgy jártam, hogy valamely cikkem miatt egyik német lap francia barátjának nyilvánított, míg a párisi Temps azt fogja rám, hogy pour le roi de Prusse dolgozom, így tehát nem lehet csodálni, hogy a tervezett, de egyelőre elhalasztott berni tanulmányi kongresszusról és a Ford-féle békeexpedíció sorsáról a legkülönbözőbb hírek terjedtek el.

A berni kongresszus ügye most már tisztázódott. Igaz, hogy el kellett halasztani, talán áprilisig, — egyrészt, mert az amerikai kongresszumenek előbb nem jöhetnek, de másrészt, mert a svejci határ ideiglenesen le volt zárva. Ez utóbbi oknál fogva még a végrehajtott tanács ülése sem lehetett teljes. Én Feldkirchenben rekedtem meg, a németországi békeegyesület elnöke, Guidde tanár, bajor országgyűlési képviselő pedig Lindauban, bár más ügyben utazók átjutottak a határon. Rfrallfia_mko.rinány pedig még a Svejcből más semleges államokba (Spanyolország, Amerika) szánt meghívókat sem továbbította.

Ta ezeket tudjuk, egy cseppet sem álmélkodunk azon, hogy a Ford-féle expedícióra és annak egyes tagjaira vonatkozólag — s így nevezetesen kedves agilis földünk Schwimmer Rózsa akciójáról — a legtarkább híresztelések röpködnek, s hogy arról semmi hiteles hír nem jöhet ide. Hisz én Svejcben nem küldhettem táviratot, hogy a szállóban megrendelt szobámat felmondjam. C'est la guerre. Ezen most nem változtathatunk, valamint azon sem, hogy maholnap alig utazhatunk hazánk határain túl. Mindezeket az apróbb kellemetlenségeket zúgolódás nélkül elviseljük, mert tudjuk, hogy a kémek ellenőrzése a legnagyobb óvatosságot kívánja! De mindezek a dolgok véget érnek s azért mindaz, ami a fegyverek zöreje között a nemzetek kölcsönös megértése dolgában történt, nem fog minden eredmény nélkül elmúlni. S úgy látom, máshol is hasonlóképp gondolkoznak. Midőn én a múlt év decemberében Münchenben distingvált közönség előtt erről a témáról beszéltem, a legnagyobb tetszést akkor arattam, mikor azt mondtam, hogy én azért most sem kételkedem abban, hogy az amerikai A. B. C. államok (Argentína, Brazília, Chile) szövetségének mintájára — bár. 15 év előtt Argentína és Chile adáz harcban állott egymással — mi Európában tovább folytatjuk az alfabetát és megalkotjuk a D. E. F. államokat. (Németül beszéltem.)

Meggyőződtem, Németországban is úgy gondol-

koznak, hogy hazánk szeretete, jogaink, védelme, ügyünk iránt való áldozatkészségünk nem tiltja meg nekünk, hogy emberek legyünk, és hogy a jövőben is a kultúrvilág egységére, az emberi testvériessé kialakulására törekedjünk. Minél nagyobb és biztosabb a mi győzelmünk, annál inkább kell éreznünk ezt a kötelességet. Ennek teljesítése nélkül — mondja Fr. W. Foerster — a győzelmet el se tudnánk viselni. A lerombolt hidakat a győztes fél hozza megint helyre és a nemzetek közt tátongó úrt szintén ennek nemes kötelessége áthidalni.

Midőn a hollandi Anti-Oorlog-Raad azon fáradozott, hogy a neutrális államok állandó bizottsága üljön össze, hogy így minden kínálkozó alkalmat felhasználhasson a kölcsönös megértés előkészítésére én az eszmét a legmelegebben üdvözöltem és leveletem e szavakkal zártam be: »Das Wirken und die Tätigkeiten dieser Konferenz wird in die Annalen der Weltgeschichte mit glänzenderen Buchstaben eingetragen sein, als die herrlichsten Waffenthaten und Triumphe.«

Ugyanezt mondom bármely hasonló törekvésről; még ha rögtön nem is ér célt, s azt vélem, ezzel hazánk határait védő derék katonáink érdemeit nem kicsinyelem, — ellenkezőleg ezzel honorálom azokat igazában. A hervadatlan győzelmi babér azé lesz, aki végre valahára az igazságszeretetet és jogérzetet biztos talajára támaszkodva, véget vet annak az anarchisztikus állapotnak, mely a kultúregység külső leple alatt aláaknázza Európa erkölcsi alapjait. A nemzetek és államok között meg kell teremteni a szolidaritás érzetét; aki ettől elzárkózik és az emberiségtől szeparálja magát, a civilizáció ellensége, bármily magas fokán áll különben a (műveltségnek).

Mindenki, aki az emberiség szolidaritása érdekében dolgozik, igazán hazafias munkát is végez, az igazi nemzeti gondolat az, amely minket az emberiséggel összeköt. Nemzeti érdekeink és jogaink védelme mellett nem feledkezhetünk meg az emberiség eszméjéről.